

Урок-подорож у світ міфології

6 клас

Вчителя світової літератури Черняхівської ЗОШ І-ІІІ ступенів

Маторкіної Ірини Михайлівни

Мета: узагальнити знання учнів про міфи; допомогти учням усвідомити необхідність вивчення міфів-золотого фонду світової культури; сприяти розвитку інтелектуальних здібностей; розвивати вміння аналізувати історичні події, робити висновки, висказувати свою точку зору; формувати почуття прекрасного, культуру мовлення; виховувати інтерес до всесвітньої історії

І. Організаційний момент.

ІІ. Мотивація навчальної діяльності.

Оголошення теми і мети уроку

Учитель. Сьогодні ми здійснимо узагальнюючу подорож трьома країнами у світ міфології.

Тема уроку : Міфи про виникнення світу в різних народів (слайд 1)

ІІІ. Сприйняття та засвоєння навчального матеріалу

Наша подорож починається

1 зупинка. Греція

...Ця країна знаходиться на півдні Балканського півострова у східній частині Середземного моря. Береги півострова гористі, з чисельними бухтами, оточені з моря багатьма островами, великими й маленькими. У морі є різна риба. Майже всі грецькі міста розташовані поблизу моря. Греки віддавна більше займалися скотарством, ніж землеробством. Вони розводили овець і кіз, а також биків і коней. Але їздити верхи греки довго не вміли. Так

виникла легенда про кентаврів- особливих істот, у яких вище пояса людське тіло, а нижче-тіло коня (демонструються слайди № 1-3).

Повідомлення учня

1. Міф про створення світу в грецькій міфології

Спочатку існував лише вічний, безмежний, темний Хаос. З Хаосу виникла богиня Земля - Гея. Далеко ж під Землею народився похмурий Тартар - жахлива безодня, повна вічної пітьми. З Хаосу, джерела життя, народилася і могутня сила, все оживляюча Любов - Ерос. Почав створюватися світ. Безмежний Хаос породив вічний Морок - Ереб і темну Ніч - Нюкту. А від Ночі і Мороку відбулися вічний Світло - Ефір і радісний світлий День - Гемера. Могутня, благодатна Земля породила безмежне блакитне Небо – Уран. Матір'ю-Землею народжені Небо, Гори і Море. Уран - Небо - запанував в світі. Він узяв собі в дружини благодатну Землю. Шість синів і шість дочок - могутніх, грізних титанів - було у Урану і Геї. Їх син, титан Океан і богиня Феміда породила на світ всі річки і морських богинь - океанід. Титан ж Гіпперіон і Тейя дали світові дітей: Сонце - Геліоса, Місяць - Селену і рум'яну Зорю - Еос (Аврора). Від Астрея і Еос відбулися всі зірки і всі вітри: бурхливий північний вітер Борей, східний Евр, вологий південний Нот і західний ласкавий вітер Зефір, що несе рясні дощем хмари. Крім титанів, породила могутня Земля трьох велетнів -циклопів з одним оком на лобі - і трьох величезних, як гори, п'ятидесятиголових велетнів - сторуких (гекатонхейров), названих так тому, що сто рук у кожного з них. Зненавидів Уран своїх дітей-велетнів, в надра богині Землі уклав він їх в глибокому мороці і не дозволив їм виходити на світ. Страждала мати їх Земля. Викликала вона дітей своїх, титанів, і переконувала їх повстати проти батька Урана. Крон, хитрістю скинув свого батька і відняв у нього владу. Жах, розбрати, обман, боротьбу і нещастя внесли боги в світ, де запанував на троні

свого батька Крон. Зевс виступив проти Крона. Битва тривала 10 років, але не виявила переможця. Тоді Зевс звільнив з Тартар циклопів і сторуких, які присягнулися у вірності Зевсу. Нарешті титани були переможені і скинуті в безодню. Три брати - Зевс, Посейдон і Аїд - розділили владу між собою. Зевсу дісталось панування на небі, Посейдону - море, Аїду - царство мертвих.

(Перегляд слайдів № 4-20)

2. Бліц-опитування

1. Назвіть батьків титанів. (*Небо і Земля*)
2. Що робив Кронос зі своїми дітьми? (*ковтав*)
3. Чому багато грецьких міфів пов'язано з морем? (Тому що Греція з трьох сторін була оточена морями)
4. Яке явище природи намагалися пояснити греки, склавши міф про Деметру та Персефону. Про викрадення Персефони Аїдом? (Зміну пір року; одну третину року Персефона перебувала в царстві тіней, дві третини - з матір'ю Деметрою. Таким чином зиму змінювала весна - наступало оновлення природи і життя).
5. Як звали головного бога греків? (Зевс)
6. Хто викрав Персефону? (Аїд)
7. Яка пора року наступала на землі, коли Персефона поверталася на землю? (весна)
8. Чому грецьких богів називали олімпійськими? (жили на г.Олімп)
9. Ким за походженням був Прометей? (*титаном*)
10. Що керувало Прометеем, коли він викрав вогонь?
(*любов до людей, співчуття до них*)
11. Птах, який щодня клював печінку Прометееві. (*орел*)
12. Хто звільнив Прометея від страшних тортур? (*Геракл*)
13. Кому підкорявся Геракл? (*Еврисфею*)

14. Хто здійснив 12 подвигів? (Геракл)

15. Хто така гідра? (дев'ятиголова змія, з якою бився Геракл)

3. **2 зупинка.** Індія

Індія – країна багатовікової цивілізації, витоки якої беруть початок у другому і навіть у третьому тисячоліттях до нашої ери.

Відомий індійський поет Рабіндранат Тагор писав про свою батьківщину так:

Глянь, о душе моя, - ось жадана земля.

Ось земля споконвічна прочан

Ось безмежжя долин, де річок в'ється плін,

Ось замислених гір караван.

Внесок індійців у світову культуру неоціненний. Наприклад, цифри, що використовуються більшістю народів, були винайдені в Індії. Індійські вчені започаткували алгебру, геометрію, тригонометрію.

Але особлива гордість цього народу - міфи, без них зрозуміти Індію неможливо. Отже, все почалося з міфів...

Цікаво знати!

Індуси вірять у переселення душ. Якщо людина не веде праведне життя – наступного разу вона може народитися твариною. Той, хто живе правильно, може в наступному житті наблизитися до богів.

Повідомлення учня

Індійський пантеон налічує 33 боги, але всього богів до 33 тисяч. Брахма, Вішну і Шива – це три головні індійські боги. Вони створюють триєдність, мають три голови і три обличчя.

Брахма – найвище божество, творець світу.

Вішну – божество, що зберігає світ. Він зберігає порядок і відновлює зруйноване. Він має чотири руки.

Шива – бог-руйнівник. Руйнує все, що віджило свій вік. Це завжди спокійний, юний прекрасний бог.

Шива – бог-творець і бог-руйнівник. Коли він виконує священний танець, у світі панує порядок. А коли стомлюється, у світі порушується рівновага.

Богам в індійській міфології протиставлені асури (демони)

Перегляд слайдів №23-33

Повідомлення учнів про індійську міфологію

- * *1. Індійські міфи стали записувати з XIV-VIIIст. до н.е. з приходом [аріїв](#) (“благородні”, “з хорошої сім’ї), які принесли з собою індо-іранські вірування. В той же час вони засвоїли багато зі спадку доарійського – дравідійського населення Індії. Весь цей складний синтез став культурним фоном, на якому і з’явилась ведійська міфологія. Пізніше ведійські вірування замінить індуїзм, надзвичайно складна система з величезною кількістю богів.*
- * *2. Приблизно в середині II тисячоліття до н.е. в Індію вторглися [арії](#) – світлошкірі варвари з північного заходу. Ведійська релігія, сформована аріями вже на індійському ґрунті, мала багату міфологію. Крім богів тут були й абстрактні сили, такі як Рта – сила порядку, що управляє людьми і світом.*
- * *3. Спочатку не було нічого: ні сонця, ні зірок, ні неба, на якому вони могли з’явитися. Не було і часу, бо нікому було відміряти його. Тільки води простирались безмежно. Вони виникли з пітьми сплячого мороку, самі собою, раніше за всіх інших творінь. У водах*

зародився вогонь. Великою силою цього вогню в них було народжене Золоте Яйце. Потім із Золотого Яйця виник Першопредок Брахма. З'явившись, він розбив Яйце навпіл. Верхня його половина стала небом, нижня - землею, а поміж ними, щоб розділити їх, Брахма помістив повітря. І він утвердив землю серед вод, і створив країни світу, і поклав початок часу.

- * 4. Але коли творець озирнувся навколо і побачив, що немає нікого, крім нього, в цій непроглядній пітьмі нового Всесвіту, йому стало страшно і самотньо. З того часу страх обіймає кожного, хто залишається сам. Та він подумав: «Адже тут немає нікого, крім мене. Кого ж мені боятися?». І страх його минув, тому що страх може бути від когось іншого. Але і радості не знав він, і тому той, хто перебуває на самотині, не знає радості.*
- * Він замислився: «Як мені створити нащадків?» І силою своєї думки він породив шістьох синів, шістьох великих володарів, створінь, від яких пішли інші боги, а також люди, тварини, птахи, змії та демони. Численні нащадки Брахми населили землю, небо та підземні світи.*
- * 5. Коли у матері богів Адіті народився восьмий син, вона назвала його Вівасват. Він не був схожий на інших богів, адже в нього не було ні рук, ні ніг, він був гладким з усіх боків, а його зріст дорівнював його товщині. Старші брати вирішили переробити його, відікли все зайве, і так виник прабатько людей. Він став богом сонця, і як бог сонця він зветься Сурья. Старші діти Вівасвата народилися смертними. Його син Яма був першою людиною на землі, що померла. Він відкрив смертним шлях у потойбічний світ. Милістю батька, бога Сури та інших богів він став володарем царства мертвих і царем*

справедливості. В його царство тропою, прокладеною ним самим, уходять із землі душі тих, хто помирає.

- * *Ману ж, брат Ями, єдиний із смертних, урятувався під час Великого потопу - від нього і пішли усі люди.*

4. **3 зупинка.** Єгипет

Єгипет – перша цивілізація Давнього сходу. Прославився пірамідами, розвитком писемності (писали ієрогліфами на папірусі, навчали дітей - хлопчиків і дівчаток), своїми відкриттями в астрономії, в математиці, в медицині.

- **Вчитель.** Єгиптяни створили міфологію, яка, на жаль, дійшла до нас не в повному обсязі і в більшості в переказах грецьких і римських авторів – Платона, Діодора, Плутарха, Апулея тощо. Частина міфів дійшла до нас з текстів, вирізьблених на стінах пірамід. Саме з цих записів вчені дізналися про численних богів, в існування яких вірили давні єгиптяни і яким поклонялись. З великої кількості богів ми оберемо для знайомства лише найголовніших і найвідоміших.

- **Учень .**

В пантеоні богів єгипетської міфології найголовнішими є наступні:

Нун – Хаос і Первинний океан.

Атум (сутність всього) – дух, який виник з глибин Нуна.

Ра- сонце, що створило світ і усе живе. Самого Ра народив Атум. Ра зображували у вигляді сокола, або людини з головою сокола.

Шу – бог повітря, якого створив Ра.

Тефнут (простір і вода) – Око сонячного Ра.

Геб (бог Землі) – син Шу і Тефнут.

Нут (богиня неба) – дружина Геба.

Апоп – величезний змій, довжиною 230 м, який уособлює морок, ніч, затемнення і зло, вічний ворог і супротивник Ра.

Осіріс – син Геба і Нут – бог родючості землі, від нього залежали води Нілу.

Ісіда – жінка Осіріса, пов'язана з весною і літом, богиня родючості, води, вітру і мореплавства.

1). Найдавніші легенди про створення світу (повідомлення учнів)

- У багатьох легендах у ролі божества, що народжує Сонце і створює світ, виступає тварина або птах. Так, збереглася легенда, за якою Сонце було народжене небом – величезною коровою з зірками, котрі утворюють зображення золотого теляти. «Тексти пірамід» говорять про «Ра, золоте теля, народжене небом», а на пізніших наскельних зображеннях можна побачити Небесну Корову зі світилами, що плывуть по її тілу.

- За іншими легендами виникнення світу було пов'язане з іншими тваринами.

Наприклад, існував міф, за яким небо представлялось свинею, а зірки – народженими нею поросятами.

- Існували також оповіді про те, що Сонце – величезна куля, яку котить по небу сонячний жук, подібно до того, як жуки-скарабеї (гнойовики) котять свої кульки по землі.

2). За давньоєгипетським міфом, із глибин первісного Світового Океану на ймення Нун випірнуло Сонце, яке зігріло все навкруги, від чого виникло життя. За іншою версією єгиптян, спочатку із Нуна виник Першопагорб землі, де виріс надзвичайно красивий лотос, у пелюстках якого спала золота сонцесяйна дитина — бог сонця Ра. Щойно лотос розкрився, як Ра своїм сяянням освітив, обігрів і оживив світ. А іноді єгиптяни уявляли, що на цьому

ж пагорбі Світовий Птах «великий Гоготун» зніс Світове Яйце, звідки й «вилупився» вже згаданий Ра.

(Перегляд слайдів № 34 -60)

IV. Проблемне запитання.

Чому міфи народів світу мають схожу тематику та мотиви? *(Тому, що пояснюють однакові космічні явища, походження світу, походження людей на землі, боротьбу добра і зла.)*

V. Підбиття підсумків уроку

Інтерактивна вправа «Мікрофон»:

Продовжте речення:

- Мені найбільше запам'яталися міфи...
- Міфи мене зацікавили тим...

VI. Домашнє завдання. Уміти виразно читати і переказувати міфи, коментувати, висловлювати свої думки та враження.

